

MESLEK HASTALIĞI VE BUNA BAĞLANAN BAZI HAKLAR

Av. Mustafa Güler

I. Meslek hastalığı nedir?

5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun 14. maddesine göre “Meslek hastalığı, sigortalının çalıştığı veya yaptığı işin niteliğinden dolayı tekrarlanan bir sebeple veya işin yürütüm şartları yüzünden uğradığı geçici veya sürekli hastalık, bedensel veya ruhsal engellilik halleridir.”

6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanununun 3/1 hükmüne göre ise “Meslek hastalığı: Mesleki risklere maruziyet sonucu ortaya çıkan hastalığı ifade eder.”

Her ne kadar 6331 sayılı Yasa özel ya da kamu bütün çalışma alanlarını kapsayan bir düzenleme getirmiş ise de SGK işlemlerinin düzenlendiği 5510 sayılı Yasa’da işçiler ve bağımsız çalışanlar ile kamu görevlilerinin iş kazası ve meslek hastalığı ayrı maddelerde düzenlenmiştir.

Her iki kanunda yapılan tanım arasında nüanslar bulunmakla birlikte ortak noktası, kişinin hastalık veya engellilik haline mesleki faaliyetin sebep olduğu anlaşıldığında meslek hastalığı kabul edilmektedir.

İşçiler ve bağımsız çalışanlar için iş kazası ve meslek hastalığı kavramlarıyla düzenlenen durum kamu çalışanları bakımından vazife malullüğü kavramıyla, her birine farklı sonuçlar tanımlanarak düzenlenmiştir. İşçiler ve bağımsız çalışanlar için meslek hastalığı 5510 sayılı Kanunun 14. Maddesinde tanımlanmış iken kamu çalışanları bakımından 47. madedde belirlenmiştir.

Kamu çalışanları için “malûllük; sigortalıların vazifelerini yaptıkları sırada veya vazifeleri dışında idarelerince görevlendirildikleri herhangi bir kamu idaresine ait başka işleri yaparken bu işlerden veya kurumlarının menfaatini korumak maksadıyla bir iş yaparken ya da idarelerince sağlanan bir taşıtla işe gelişi ve işten dönüşü sırasında veya işyerinde meydana gelen kazadan doğmuş olursa, buna vazife malullüğü” denir. (m.47)

II. Bir hastalığın meslek hastalığı olarak kabul edilmesi süreci nasıldır?

Sigortalının hastalığı, yetkili sağlık kuruluşları tarafından meslek hastalığı olarak değerlendirilmesi durumunda SGK’ya bildirimde bulunulur. Bu bildirim üzerine, sağlık kurulu raporu ve dayanağı tıbbî belgeler ile gerektiğinde işyerindeki çalışma şartları ve buna

bağlı tıbbî sonuçları ortaya koyan denetim raporları ve gerekli diğer belgeler SGK Sağlık Kurulu tarafından incelendikten sonra sigortalının **çalıştığı işten dolayı** meslek hastalığına tutulduğu tespit edilirse SGK tarafından kabul edilmiş meslek hastalığından bahsedilebilir.

Bu arada hatırlatmak gerekir ki, hizmet akdiyle çalışanlar (işçi) bakımından, sigortalının meslek hastalığına tutulduğunu öğrenen veya bu durum kendisine bildirilen işveren tarafından; kendi adına ve hesabına bağımsız çalışanlar bakımından ise kendisi tarafından bu durumun öğrenildiği günden başlayarak üç işgünü içinde, iş kazası ve meslek hastalığı bildirgesi ile SGK'ya bildirimde bulunulması zorunludur. Kamu görevlilerinin vazife malullüğünde kamu idareleri en geç onbeş iş günü içinde SGK'ya durumu bildirmekle yükümlüdür. Kuruma bildirim, aynı süre içerisinde sigortalılar veya hak sahiplerince de yapılabilir.

Meslek hastalığının kabulü için izlenecek süreç uzun ve karmaşıktır. Bunun yanı sıra, sağlık çalışanının Covid gibi bir salgın hastalığa tutulması halinde, bunun meslek hastalığı olarak kabul edilebilmesi için, hastalığa çalıştığı işten dolayı tutulduğunun ayrıca ispat edilmesi gereklidir. Bu durumun kesin ispatı her zaman mümkün değildir. Ancak sağlık çalışanlarının yoğun mesleki maruziyet sebebiyle, virüsü çalışırken kapmış olma olasılıkları çalışma hayatı dışında kapmış olma olasılıklarına göre çok daha yüksektir. Buna bağlı olarak sağlık çalışanlarının salgın niteliğindeki enfeksiyon hastalığına yakalanmış olmasının SGK tarafından direkt olarak işle bağlantılı kabul edilmesi gereklidir. Ancak ne yazık ki SGK bu noktada oldukça katı bir tutum içindedir. Bir yasal düzenleme ile salgın hastalık boyutuna ulaşmış olan enfeksiyon hastalıklarının, sağlık çalışanları için meslek hastalığı sayılması, hastalıkla çalışma arasındaki nedensellik bağının varsayımsal olarak kabul edilmesi sağlık çalışanlarının zaten zor olan çalışma koşulları karşısında, uğradıkları zararın az da olsa karşılanması bakımından gereklidir.

III. Meslek hastalığı olarak kabul edilmesinin kişisel sonuçları nelerdir?

Sigortalının hastalığının meslek hastalığı olarak kabul edilmesi halinde genel olarak lehine bir takım mali olanaklar sağlanır ya da mesleki olmayan hastalıkların tedavi bedelinin karşılanmasında aranan bir kısım sınırlamalar burada aranmaz.

İş kazası veya meslek hastalığı sigortasından sağlanan haklar şunlardır:

a) Sigortalıya, geçici iş göremezlik süresince günlük geçici iş göremezlik ödeneği verilmesi.

b) Sigortalıya sürekli iş göremezlik geliri bağlanması.

c) İş kazası veya meslek hastalığı sonucu ölen sigortalının hak sahiplerine, gelir bağlanması.

d) Gelir bağlanmış olan kız çocuklarına evlenme ödeneği verilmesi.

e) İş kazası ve meslek hastalığı sonucu ölen sigortalı için cenaze ödeneği verilmesi.

a) Geçici iş göremezlik ödeneği

İşçiler için genel olarak hastalık halinde, iş göremezliğin başladığı tarihten önceki bir yıl içinde en az doksan gün prim ödenmiş olması şartıyla üçüncü günden sonrası için SGK tarafından geçici iş göremezlik ödeneği ödenir. Geçici iş göremezlik ödeneğinin tutarı, tedavinin evde sürmesi halinde her gün için günlük kazancının 2/3'ü, sağlık kurumunda yatarak tedavi halinde ise yarısıdır. Meslek hastalığında, yapılan ödemenin tutarı değişmemekle birlikte prim ödeme gün sayısına ilişkin şart aranmaz ve ilk iki gün için de ödeme yapılır.

Kendi adına ve hesabına bağımsız çalışanlarda ise hastalık halinde geçici iş göremezlik ödeneği ödenmez iken iş kazası veya meslek hastalığı halinde, prim ve prime ilişkin her türlü borçlarının ödenmiş olması şartıyla yatarak tedavi süresince veya yatarak tedavi sonrası bu tedavinin gereği olarak istirahat raporu aldıkları sürede her gün için geçici iş göremezlik ödeneği verilir. Geçici iş göremezlik ödeneğinin tutarı, tedavinin evde sürmesi halinde her gün için günlük kazancının 2/3'ü, sağlık kurumunda yatarak tedavi halinde ise yarısıdır.

Kamu çalışanlarının hastalanmaları halinde çalışmadıkları sürede aylıkları tam olarak ödenir.

b) Sürekli iş göremezlik geliri

Hastalık sebebiyle sigortalının meslekte kazanma gücünü kaybetmesi halinde, şartların sağlanması halinde malullük aylığı bağlanabilir. Malullük aylığı bağlanabilmesi için sigortalının meslekte kazanma gücünün en az % 60'ını kaybetmesi gerekir.

Meslek hastalığı durumunda ise, şartları oluştuğunda malullük aylığının yanı sıra, meslekte kazanma gücünün kalıcı olarak %10'dan daha fazla kaybedildiği durumlarda sürekli iş göremezlik geliri de bağlanır. Sürekli iş göremezlik geliri sigortalının aylık kazancının % 70'inin meslekte kazanma gücündeki kayıpla çarpılması suretiyle bulunur. Sürekli iş göremezlik geliri SGK tarafından ödenir. Bu gelirin ödenmesi, sigortalının çalışması sebebiyle işverence ödenen ücretten herhangi bir kesinti yapılmasını gerektirmez.

Sürekli iş göremezlik geliri işçi veya bağımsız çalışanlara ödenir. Ancak, bağımsız çalışanlara sürekli iş göremezlik geliri bağlanabilmesi için, kendi sigortalılığından dolayı, prim ve prime ilişkin her türlü borçlarının ödenmiş olması zorunludur.

Kamu görevlisi sigortalıların, iş kazası ve meslek hastalığına karşılık gelen vazife maluliyeti halinde hizmet süresi 10.800 güne kadar olanların 10.800 gün, daha fazla olanların ise çalıştıkları süre kadar kabul edilerek maluliyet derecesine bağlı olarak yaşlılık aylığı %2 ila %30 oranında artırılarak ödenir. Ödenecek tutar 5434 sayılı Emekli Sandığı Kanunu hükümlerine göre emsali iştirakçiye bağlanacak vazife malûllüğü aylığından az olamaz.

c) Ölüm halinde

Sigortalının ölümü halinde şartları varsa geride kalan eş, çocuklar ve anne babaya ölüm aylığı bağlanabilir.

Meslek hastalığına bağlı nedenlerden dolayı ölen sigortalının hak sahiplerine, aylık kazancının % 70'i gelir olarak bağlanır. Bu tutar, sigortalının ölüm aylığından farklı, şartları varsa bağlanan ölüm aylığının yanı sıra yapılan bir ödemedir.

Meslek hastalığına bağlı bir sebeple ölen sigortalının hak sahibi olan kız çocuklarının evlenmeleri durumunda ölüm geliri kesilir ancak iki yıllık tutarı peşin olarak evlenme ödeneği adıyla kendilerine ödenir.

Meslek hastalığı sebebiyle ölen sigortalıya cenaze gideri ödenir. (2020 yılı için 801 TL)